

Interview met dhr. D. Koopmans (1926), humanistische gemeenschap Apeldoorn en omstreken. Interview afgenomen de dato 6 juni 2017 te huize van de heer Koopmans te Epe.

Kader: het Oral History project 'Sprekend Humanisme'.

Opdrachtgever: Het Humanistisch Historisch Centrum in samenwerking met het Humanistisch Verbond.

Uitvoerende: Het Humanistisch Historisch Centrum.

Doelgroep: mensen die in de periode vanaf de oprichting van het Humanistisch Verbond (1946) tot tien jaar erna (1956) lid zijn geworden van het Verbond en van een lokale HV gemeenschap.

Doel: inzicht te krijgen wat het lidmaatschap van een lokale HV gemeenschap inhield. Voorts inzicht krijgen in wat humanistische waarden zijn voor deze groep respondenten uit de begintijd van het Verbond.

Soort interview: levensloopinterview.

Interviewer: Roy Jansen (HHC).

Onderwerpen: Geboren in Amsterdam, Indische buurt, Betondorp, Tuindorp, had één zuster, SDAP, vader was douaneambtenaar, Wibaut, Ajaxstadion, lid van De Jonge Pieter Jellen, Troelstra, oorlog, HBS, HTS, Dolle Dinsdag, Hongerwinter, AJC, Kazan Constant, heeft zijn vrouw leren kennen in het Concertgebouw, vioolles van Jan Veerkamp, vijfendertig jaar in het Symfonieorkest gespeeld, HTS Bouwkunde, in 1946 lid van het HV geworden, zijn vrouw was leidinggevende figuur binnen de AJC, Fried Lowensteyn, André Jansen, prof. Tim Koopmans, Jaap van Praag, Jan Brandt-Corstius, Stuiveling, Ploeg, in 't Veld, Libbe Van der Wal, militaire dienst, Zaandam, gemeenteambtenaar, getrouwd in 1951, vrouw was onderwijzeres, NIVON, Enschede, voorzitter volleybalbond, KNNV, Enschede, 1960 verhuisd naar Epe, vier kinderen, voorzitter geweest van HV Apeldoorn, Kees Heijboer, vrijheid van denken.

Goedemiddag mijnheer Koopmans, dank u wel dat u mij hebt willen ontvangen voor 't interview in het kader van 't project "Sprekend Humanisme". Ik ben Roy Jansen en 't is vandaag 6 juni 2017 en 't is drie minuten over twee.

I: #00:00:24-9# Eh...de eerste vraag die ik altijd stel is: Kunt u iets vertellen over uw achtergrond, het nest waaruit u komt? Wat uw ouders hebben gedaan?

B: #00:00:45-0# Ik kom uit Amsterdam. Ik ben geboren in de Indische buurt. Daar is mijn vader eerst 't huis uitgezet, omdat 'ie een rooie vlag uithing omdat de Koningin kwam. Eh....dat, dat kon toen nog.

I: #00:00:44-6# Jaja, ja.

B: #00:00:46-7# Eh...we zijn na nog een verhuizing in eh Betondorp terecht gekomen. Tuindorp/Watergraafsmeer.

I: #00:00:59-6# Ja, ja.

B: #00:01:01-8# Meest ideale omstandigheden om groot te worden, lijkt mij achteraf.

I: #00:01:04-0# Ja, waarom? Waarom?

B: #00:01:07-6# Eh....ja, je had de vrijh/vrijheid van spelen d'r waren geen auto's op straat. D'r waren tuintjes waar liefhebbers waren. Mijn vader had een volk/volksstuin, ook.

I: #00:01:18-9# Ja, ja.

B: #00:01:20-5# Dus dat zijn omstandigheden, die wel plezierig waren. De buurt eh...ja had z'n.... eigen voorzieningen. Die waren natuurlijk in de dertiger jaren nog heel, heel primitief en eenvoudig.

I: #00:01:33-7# Ja, ja.

B: #00:01:34-0# Maar er was een koor. En eh....eh.... er werd aan sport gedaan, gymnastiek. Eh...ja dat....

I: #00:01:46-7# Badhuis misschien wel?

B: #00:01:51-9# Badhuis? Nee, nee w/wij, we moesten nog in de teil.

I: #00:01:52-1# Jaja, jaja, jaja. En uw vader die eh werd 't huis uitgezet, omdat hij een rode vlag uit 't raam hing?

B: #00:01:55-3# Op de eh....

I: #00:02:00-4# Als oproep tot protest tegen 't Koningshuis. En, en welk, welk jaar

speelt dat ongeveer?

B: #00:02:14-1# Ehdat moet in '26 of '27 geweest zijn.

I: #00:02:03-9# En dan hebben 't over Koningin....Emma?

B: #00:02:11-4# Nee.

I: #00:02:09-9# Wilhelmina?

B: #00:02:15-2# Wilhelmina.

I: #00:02:11-4# Wilhelmina.

B: #00:02:09-4# Jaja, ja.

I: #00:02:11-6# Jaja, ja.

B: #00:02:13-7# Ja, en overal rood-wit-blauwe vlaggen voor zover dat in de Indische Buurt eh.... aanwezig was.

I: #00:02:21-8# Jaja.

B: #00:02:22-1# Eh..... maar de....eh..... huiseigenaar eh dat was de beruchte tabak- en chocoladefabrikant, nog. Daar is ook later wel wat om te doen geweest, maar d/daar, daar weet ik het fijne niet van.

I: #00:02:37-4# Ja, want het was een harde verhuurder?

B: #00:02:45-4# Eh....nou ja, een, een cons/.....

I: #00:02:46-4# Conservatief?

B: #00:02:51-1# Zoveel mogelijk huur proberen te krijgen.

I: #00:02:47-7# Jaja, ja. Dus toen naar Betondorp verhuisd? En daar bent u ook...?

B: #00:02:54-5# Nou we, we, hebben nog een tijdje aan de Hal-Meurierestraat gewoond. Eh....ook in, in de Indische Buurt beneden. Eh...maar toen de huizen in Betondorp klaar kwamen -in dit geval van de woningbouwvereniging 'Eigen Haard'- zijn wij verhuisd. Ik.... ja, wanneer? Ik moet een jaar of.... zes, zeven geweest zijn.

I: #00:03:25-4# Mmm.

B: #00:03:14-9# Eerst in de Kouterstraat. Dat waren huisjes met één kamer en twee slaapkamers. Dat waren heel, heel kleine huizen waren dat. En later in de Brinkstraat. De Brinkstraat die keek uit op 't Ajaxstadion. En Ajax was natuurlijk voor ons ook een heel belangrijk element in, in 't.....

I: #00:03:40-7# Jaja, natuurlijk, ja. Kwam Cruijff ook niet uit Betondorp?

B: #00:03:46-9# Wie?

I: #00:03:40-8# Cruijff.

B: #00:03:43-9# Ja, Ja. Die heb ik als veertienjarige zien voetballen in stra/, in de straat. Pingelen kon 'ie goed.

I: #00:03:49-0# Jaja. Ja, zeker. Grappig, grappig. Had u broers en zussen?

B: #00:03:58-2# Ik had een zus.

I: #00:04:01-4# Ja.

B: #00:03:53-4# Ja.

I: #00:03:54-6# Ja. En uw vader was eh, eh lid van de SDAP?

B: #00:04:01-5# Ja, ja, mijn moeder ook trouwens.

I: #00:04:00-5# Ja.

B: #00:04:01-7# Maar mijn vader was dus eh Rijksambtenaar, belast/, eh....ja, douaneambtenaar.

I: #00:04:09-4# Ja.

B: #00:04:13-0# Ja.

I: #00:04:07-7# Ook tamelijk uitzonderlijk -neem ik aan- was Rijks/ eh.... of, of als werknemer van de Rijksoverheid lid te zijn van, van....

B: #00:04:15-8# Nee, hoor.

I: #00:04:17-8# Nee?

B: #00:04:19-1# Want een oom van mij was ook een douaneambtenaar en die was ook lid.

I: #00:04:20-1# En die was ook rood?

B: #00:04:23-4# Ja. En ik heb op 't ogenblik nog een 'penfriend' een, een....ja achter-, achterlicht van een eh oom, die wij oom noemden, die ook l/lid van de eh....

I: #00:04:34-2# SDAP?

B: #00:04:35-3# SDAP was, ja.

I: #00:04:37-9# En ging uw vader ook naar bij/ bijeenkomsten. Wat 'ie ook actief in 't , 't?

B: #00:04:38-3# Ja, jaja, ik ben ook als acht of negen jarige mee geweest op eh.... - laten we zeggen- bijeenkomsten.

I: #00:04:51-9# Mmm.

B: #00:04:45-7# Ja, dat herinner ik me zelfs nog wel dat ik in een massa was op 't, op 't ijsclubterrein.

I: #00:05:00-8# En wie sprak, en wie sprak d'r, en wie daar dan? Eh....welke, welke mannen? Welke voormannen? Troelstra?

B: #00:05:00-0# Eh....Wibaut zal 't geweest zijn.

I: #00:04:58-8# Wibaut.

B: #00:05:01-4# Nou, Troelstra weet ik niet meer.

I: #00:05:02-6# Nee.

B: #00:05:03-0# Ik denk dat 'ie toen al overleden was.

I: #00:05:03-7# Jaja.

B: #00:05:04-0# Maar dat, dat.... Ja, de naam van....als kind onthou je dat ook niet zo goed.

I: #00:05:08-8# Jaja. Maar Wibaut was ook een Amsterdammer en zelfs een straat naar hem vernoemd, hè?

B: #00:05:14-3# Jaja. Nou ja, dat was ook wel een man, die wij in '36 in 't Ajaxstadion met de SDAP hebben, hebben.....eh..... verwelkomd....eh, eh....herdacht want die was in dat jaar overleden '36.

I: #00:05:29-4# Jaja. Jaja.

B: #00:05:31-1# Ajaxstadion werd gebruikt voor 1 mei f/feesten onder andere.

I: #00:05:37-5# Mmm, mmm.

B: #00:05:41-4# Ja, dat, dat herinner ik mij nog wel heel goed.

I: #00:05:39-4# Jaja.

B: #00:05:39-7# Kinderspelen 's-morgens op het voorterrein. En later in 't hele stadion werd daar dusja, allerlei demonstraties gegeven.

I: #00:05:50-7# Ja.

B: #00:05:51-1# Ook van gymnastiek en zo. Dat was toen nog populair.

I: #00:05:52-3# Jaja, ja.

B: #00:05:52-3# Gymnastiek met eh....nou ja, duizend mensen tegelijk.

I: #00:05:56-4# Massa/massabijeenkomsten?

B: #00:06:01-9# Massa/..... Ja....ik herinner me....Ik was zelf lid van de jonge Pieter Jellen, hè.

I: #00:06:07-3# Pieter Jelle Troelstra?

B: #00:06:12-2# Troelstra.

I: #00:06:08-8# Ja.

B: #00:06:09-2# Jonge Pieter.... Gymnastiek vereniging.

I: #00:06:13-8# Jaja.

B: #00:06:14-2# En dat ging natuurlijk allemaal teloor in de oorlog, hè.

I: #00:06:20-4# Ja, jaja. En u was in Amsterdam toen de oorlog ook uitbrak? U heeft daar ook gedurende de oorlog gewoond of bent u ondergedoken?

B: #00:06:22-1# Ik heb altijd in de oorlog in Amsterdam gewoond.

I: #00:06:23-2# Ja.

B: #00:06:24-3# Eh....de eerste oorlogsdagen....ik zie, ik zie 't vliegtuig nog vliegen die die ene bom heeft gegooid op de Groenburgwal. Ik ben in paniek naar huis gegaan. Maar je wist....ja, je wist, wist niks.

I: #00:06:41-2# Nee, nee.

B: #00:06:45-9# Met de school ook: de eerste oorlogsdag zijn we nog naar school gefietst.

I: #00:06:43-6# Ja, ja.

B: #00:06:45-6# Ja.

I: #00:06:46-7# Hoe, hoe oud was u toen, toen de oorlog uitbrak?

B: #00:06:53-2# Dertien.

I: #00:06:57-7# Dertien, jaja. U bent van 1927?

B: #00:06:52-3# '26.

I: #00:06:54-6# '26.

B: #00:07:00-0# Ja.

I: #00:07:02-1# Ja.

B: #00:07:03-3# Ik moest nog, ik moest nog veertien worden.

I: #00:07:03-2# Ja, ja.

B: #00:07:05-3# Ja, 't bombardement van Schiphol dat maakte ons wakker. Ja, de eerste, eerste oorlogsdagen.

I: #00:07:09-8# Ja, toen was 't menens, hè?

B: #00:07:14-1# En dan weet je niks, want de burger was helemaal niet op oorlog voorbereid. En de buurvrouw zei bij 't eerste luchtalarm: "Ah, kom maar onder de trap zitten." Ja, houten trap.

I: #00:07:23-3# Ja, jaja alsof dat zou helpen.

B: #00:07:24-3# Tja.

I: #00:07:26-9# Wel ja, je moet ergens gaan zitten. Oké: dus, dus de eerste oorlogsjaren dertien, veertien jaar. U ging nog....u ging naar de Middelbare School, neem ik aan?

B: #00:07:34-6# Eh....ja, ja.

I: #00:07:38-9# Welk schooltype was 't ? HBS?

B: #00:07:39-8# HBS, vijfjarige HBS..... aan de Mauritskade.

I: #00:07:40-5# Ja, ja. Maar gedurende de oorlog hebt u dus geen onderwijs kunnen volgen of, of wel?

B: #00:07:46-2# Jawel.

I: #00:07:46-5# Tot 1944?

B: #00:07:49-6# Eh....we zijn verhuisd naar de Am/, naar de Amstel.... Naast de Amstelbrouwerij was nog een leegstaande school. We zijn eh.... in 't Vosius Gymnasium geweest een jaar. We zijn aan de g....eh....Keizersgracht geweest tegenover de Westerkerk. Eh....en we zijn uiteindelijk.... Nee, nog in de Peperstraat geweest. Moet je 'es voorstellen wat dat voor 't personeel ook was.

I: #00:08:07-5# Nou, nou, nou. En waarom was....?

B: #00:08:07-5# En uiteindelijk in de Stadstimmertuinen mijn eindexamen gedaan.

I: #00:08:21-8# Ja. Wat, wat..... Waarom was dat? Waarom moest u iedere keer verhuizen van, van 't ene, van de ene plek naar de andere? W/werden die gebouwen gevorderd door de Duitsers?

B: #00:08:36-8# Nee, ik denk dat eh....ja, d'r andere oor/oorzaken waren. Nu was eh zowel de eh eh de Westerkerk als 't Vosius huis waren heel erg ver voor ons.

I: #00:08:45-3# Ja.

B: #00:08:46-6# Ja, hè, 't is vijf, zes kilometer door de stad.

I: #00:08:50-4# Ja.

B: #00:08:50-4# Er was geen verkeer, maar ja.... je hebt wel allerlei gekke herinneringen d'r aan natuurlijk.

I: #00:08:56-5# En liep, liep u dan naar school? Ging u met de fiets?

B: #00:09:08-3# Met de fiets. Maar ik heb ook wel eens gelopen naar 't Vosius, omdat er teveel sneeuw lag, ijs. Dat werd niet meer geruimd. Dus als er af en toe 'es een keer een auto overkwam, werden 't ijsbobbels, kon je niet meer fietsen.

I: #00:09:24-9# Nee, nee, nee. Logisch, ja.

B: #00:09:28-7# Ja. Ik heb trouwens een stoel in de hemel verdiend op, op één van die wandelingen naar 't Vosius.

I: #00:09:26-5# Vertel eens waarom en hoe?

B: #00:09:05-2# Eh....de Berlachebrug moet je over. En eh.... op een keer met mijn, mijn vriendje liep ik op huis toe, maar dan moet je nog een half uur. Maar d'r stond een man met een handkar en die kon die helling niet nemen. "Hé, jongens kom 'es even helpen, hè." Nou ja wij kregen 'em d'r wel overheen. Hij zei: "Jullie hebben een stoel in de hemel verdiend."

I: #00:09:52-9# Hopelijk staat 'ie d'r ook, hè?

B: #00:09:59-5# Ja, ja.

I: #00:10:01-8# Leuk verhaal, ja. Eh.... eh dus HBS afgemaakt. In 1944 examen gedaan.

B: #00:10:08-4# '44.

I: #00:10:09-5# En toen?

B: #00:10:09-8# Toen heb ik mij laten inschrijven bij de Kweekschool en bij.... de HTS. Het is uiteindelijk de HTS geworden, eigenlijk omdat mijn grootvader eh architect was geweest. En die vond wel, dat ik zijn vak moest volgen. Ik had wel graag naar Utrecht gewild of naar.... Delft, maar dat kon helemaal niet die eh....laatste zomer van '44. En toen de school begon was 't op Dolle Dinsdag, ja. En de directeur heeft ons toen toegesproken eh gezegd: "Leer maar wat je aan boeken hebt." En we zijn nooit meer op die school in de oorlog geweest. Ik heb vrij snel daarna een oproep voor de Arbeidsdienst gekregen en toen ben ik eh thuis ondergedoken. Dus.

I: #00:11:09-2# Jaja.

B: #00:11:09-5# Gat geg/gezaagd in de vloer boven, boven een kast, zodat ik mij daar kon....zou kunnen verbergen.

I: #00:11:15-5# Je, je kon er zo in/ zo inzakken als 't ware?

B: #00:11:00-1# Nou ja, er liggen.... In Amsterdam heb je de vloer en 't plafond daar zit een ruimte tussen.

I: #00:11:24-1# Jaja. Jaja.

B: #00:11:26-1# Dus.

I: #00:11:27-6# Maar werd er naar u gezocht of niet?

B: #00:11:33-5# Nee.

I: #00:11:30-0# Nee.

B: #00:11:31-3# In Amsterdam hebben we wat dat betreft eh....

I: #00:11:34-3# Geluk gehad?

B: #00:11:37-0# Nou ja, niet alleen geluk gehad, maar Bevolkingsregister is ook vernield, hè? Is ook....eh....

I: #00:11:39-0# Oké. Was een verzets/verzetsdaad?

B: #00:11:44-9# Een verzetsdaad geweest. En dat heeft mij vermoedelijk ook

ge/gered.

I: #00:11:43-9# Jaja. Maar uw vader moest die niet eh.....in Duitsland gaan werken?

B: #00:11:49-0# Nee, die was te oud en hij was Rijksambtenaar.

I: #00:11:49-2# Ja.

B: #00:11:50-4# Ja.

I: #00:11:51-5# Jaja.

B: #00:11:53-5# Wat 'ie gedaan heeft weet ik niet. Hij zat toen natuurlijk niet meer in de Douane. Maar ik weet wel, dat 'ie bij de boeren langs moest af en toe om te controleren, ja.

I: #00:12:10-5# Jaja.

B: #00:12:11-5# Aan belastingen of zo. En bij één boer in de Bijlmer kregen we een tijd lang twee liter melk per week. En ik denk dat die twee liter melk in de week mij een beetje boven water hielden.

I: #00:12:19-9# Door, door de oorlog?

B: #00:12:22-3# Ik heb de Hongerwinter meegemaakt.

I: #00:12:24-2# Ja, jaja, goh.

B: #00:12:26-3# Ja, dus daar kom je dan uit op een gegeven ogenblik.

I: #00:12:25-1# Jaja. En dan is 't '45, bevrijding, eh groot feest natuurlijk. Eh...ja....

B: #00:12:36-1# Nou eh voor de bevrijding hadden wij al contact om de AJC weer op te richten. Arbeiders Jeugd Centrale. Op 1 mei eh hadden wij....

I: #00:12:29-4# Even t/. Want u was intussen ook lid geworden van de SDAP?

B: #00:12:53-2# Nee, dat kon niet. Nee, die was er helemaal niet.

I: #00:12:49-3# Nee, die was er niet meer.

B: #00:12:52-9# Nee, was er niet. Maar eh....er waren toen, toen de Duitsers op instorten stonden, pogingen gedaan om de Arbeiders Jeugd Centrale weer op te richten. En op 1 mei hebben we dus nog een cl/clandestiene bijeenkomst gehad, hè. Later denk je: "t was toch niet zonder gevaar. Zoveel fietsen bij elkaar, bijeen gezet."

I: #00:13:15-3# Jaja, ja. Het was 1 mei 1945?

B: #00:13:19-3# 1 mei 1945. En 5 mei capituleerden eh....eh.... de Duitsers. En.... dat verhaal van dat jongetje dat door de straat liep om rond te roepen, dat de Duitsers gecapituleerd was, dat was ik.

I: #00:13:33-2# Oh, ja?

B: #00:13:35-5# Ja, ik liep naar mijn oom en tante en alle mensen denken: "Een jongen op straat? Na 20.00 uur? Dat kan toch niet?"

I: #00:13:55-6# Ja, ja. Maar is dat vastgelegd op film of zo, of niet?

B: #00:13:47-5# Nee, film was er eigenlijk helemaal niet.

I: #00:13:47-9# Nou ja, er is behoorlijk wat gefilmd toch wel.

B: #00:13:51-6# Ja, het is een idiote tijd op 't ogenblik waarin iedereen alles filmt.

I: #00:13:53-5# Ja, alles. Er worden zelfs foto's gemaakt.

B: #00:14:02-1# Ja, nee, daar, daar gaat de wereld aan kapot. Maar goed dat is een andere zaak.

I: #00:14:05-9# Ja. Oké, dus '45, 1 mei '45 nog rond de mei boom, zal ik zeggen....

B: #00:14:11-4# Nee, nee, niet 1 mei. Nee, nee: eh.... Paul de Vries eh later ook weer....eh....hoe noem je dat? Vakbondsvoorzitter? V/Vakbonds....bestuurder! Die las voor uit Ignatius Hilone 'Brood en Wijn'. Dat is een boek. Dat gaat over de fascistische terreur in Italië en dat heeft toen ook hele diepe indruk op ons gemaakt, natuurlijk.

I: #00:14:38-6# Ja, ja.

B: #00:14:40-9# Ja.

I: #00:14:42-1# Ja, ja.

B: #00:14:44-0# Ik heb daar voor het eerst van mijn leven mijn vrouw eh....ik zal zeggen ontmoet. Die speelde fluit. Die had les van mensen uiteh.... 'teh orkest....hoe heet dat, dat?

I: #00:14:58-3# Concertgebouw?

B: #00:14:57-3# Concertgebouw orkest, ja. En dat maakte diepe indruk zonder dat ik op enig moment eh aan, aan liefde heb gedacht, hoor.

I: #00:15:05-4# Nee, u was gegrepen door de muziek?

B: #00:15:11-3# Ge/gegrepen door de muziek.

I: #00:15:09-6# Ja, ja, ja.

B: #00:15:10-0# Ja. Maar het heeft nog jaren geduurd voordat ik verder kwam.

I: #00:12:46-9# Maar het heeft u inderdaad ook op 't spoor gezet om zelf te gaan musiceren?

B: #00:15:14-5# Eh....ik had al een blokfluit.

I: #00:15:22-3# Jaja.

B: #00:15:22-8# Hè. Maar we hadden geen geld....ik bedoel, ja....geld aan muziek uitgeven....

I: #00:15:34-4# Ja, dat was echt luxe, he?

B: #00:15:32-7# Dat was, dat was luxe.

I: #00:15:29-1# Ja.

B: #00:15:30-2# Maar ik wilde wel.... Ik ben gaan zingen in de AJC. En daar eh was....eh.... de dirigente....Constant.... Kazan Constant. Op een gegeven ogenblik eh.... ons met de mensen die wat goed.... wat beter waren...aan 't oefenen van handzingen en eh de wat meer theorie.

I: #00:15:54-4# Ja.

B: #00:15:54-4# Daar moest ik voor naar de Beethovenstraat, helemaal.

I: #00:15:56-3# Goeie naam, hè, in dit verband?

B: #00:16:05-9# Ja. Die zei je moet een instrument gaan spelen: "Kies maar een viool." Maar zij speelde viool. Nou, ik zeg nu: "Nooit op je twintigste met viool beginnen, want 't is een onmenselijk ding." Maar ik had een oom die had een viool over, dus ja d/ dat werd dus die viool.

I: #00:16:25-3# Ja.

B: #00:16:25-5# En ik ging naar Jan Veerkamp eh, die speelde in 't Haarlemse Orkestvereniging, ik heb nog nooit een orkest zo vals horen spelen als toen. Maar die gaf mij les voor een rijksdaalder per uur. Ja: een rijksdaalder per uur. En mijn vader diede eerste keer dat ie dat hoorde was 'ie boos:" Dat ka/ had je oom ook wel kunnen doen. Je geeft toch geen rijksdaalder uit aan...."

I: #00:16:58-3# ja, dat is ook veel geld, hè?

B: #00:16:53-6# Ja, dat was een hoop geld. Hij verdiende honderdtachtig gulden in

de maand.

I: #00:17:01-6# Nou moet je kijken.

B: #00:16:58-4# Ja.

I: #00:16:59-6# Ja. Maar u mocht toch doorgaan on/ondanks dat 'ie u wel kon verm/vermoorden?

B: #00:17:09-2# Ik ben er mee doorgedaan, ja.

I: #00:17:05-7# Tot aan de dag van vandaag, dus?

B: #00:17:05-7# Tot vandaag aan de dag, ja

I: #00:17:09-8# En hebt u goed veel leren spelen?

B: #00:17:16-8# Ja hoor, ik heb vijfendertig jaar symfonieorkest gespeeld en ook operette gedaan. Zeker honderd keer op 't podium of onder 't podium gezeten voor operette.

I: #00:17:20-9# Ja, in, in de orkestbak?

B: #00:17:26-1# Ja.

I: #00:17:27-5# Ja, ja, oké leuk. Even kijken: eh....'45 oorlog is voorbij eh u was nog niet klaar met uw bouwkunde-/architectenopleiding? Want dat was uw....

B: #00:17:43-8# Daar moest ik aan beginnen.

I: #00:17:39-3# Daar moest u aan beginnen.

B: #00:17:39-2# De eerste dag....de eerste dagen van de.... september '45 ben ik er mee begonnen, ja.

I: #00:17:51-3# En dat was een HTS?

B: #00:17:48-2# HTS, ja, ja.

I: #00:17:51-5# Ja, ja. Maar u bent in '46 lid geworden van 't Humanistisch Verbond?

B: #00:18:06-3# Ja, maar ik was dus al toen lid van de....A/AJC.

I: #00:18:02-5# Was dat een logisch gevolg om van 't AJC lid te worden van 't H.V.?

B: #00:18:06-6# Ja, eigenlijk wel.

I: #00:18:06-2# Ja.

B: #00:18:06-5# Zo iets komt me wel bekend voor, ik bedoel....

I: #00:18:10-5# Is 't '47? Is ook uit '47?

B: #00:18:19-7# Uit, uit die tijd heb ik die dingen nog wel.... kan me die nog wel herinneren.

I: #00:18:22-3# Wat, wat was voor u de, de drijfveer om, om lid te worden van 't H.V.? Had dat ook te maken met de oorlog, eh....?

B: #00:18:35-3# Ja...., dat weet ik niet. Misschien ook wel omdat nou in dat rooie dorp een Katholieke Kerk gebouwd werd. Ja, dat weet ik dus eigenlijk niet precies, hoor, wat de drijfveer was.

I: #00:18:39-7# Nee, nee.

B: #00:18:42-0# 't Was toch wel een vrij logischeeh logische ontwikkeling.

I: #00:18:52-0# Nee, maar ik bedoel: had, had u mensen horen praten over, over Humanisme? B/bent u naar de oprichtingsvergadering geweest?

B: #00:18:51-7# Nee, dat geloof ik niet.

I: #00:18:56-6# Dus, hoe, hoe.... kende u....?

B: #00:19:02-0# Nou, ik heb eh wel met het Christendom kennis gemaakt eh via ds. Visser. Op school....eh....eh werd les gegeven aan de mensen, die dat nuttig of nodig vonden. En mijn ouders dachten, dat 't voor mijn culturele vorming wel belangrijk was om, om wat van 't.... de Bijbel in ieder geval te weten. Nou ja, en dat is natuurlijk mij....bij mij een, een volstrekte mislukking geworden, diedat geloof in Chr/, in 't Christendom. Ja.

I: #00:19:31-2# 't Kwam niet binnen, als het ware?

B: #00:19:36-7# Kwam niet, nee: 't kwam niet binnen. Nee.

I: #00:19:37-5# Nee.

B: #00:19:38-9# Dus, ja na de twijfel werd ik eh... heel van.... zeker van, van: "Jullie maken me wat."

I: #00:19:52-5# Ja. En dus lid geworden van 't H.V. Bent, bent u bij de Oprichtingsvergadering geweest in 1946?

B: #00:19:53-0# Nee, nee, nee. Mijn vrouw misschien wel, maar dat weet ik pas later. Ja....nou die zal....gezien haar functie....ze was drie jaar ouder dan ik, was ze toch eh....eh.... wel een leidinggevende figuur ook binnen de AJC...., hè. In onze, in onze

kring..... Trouwens: ze heeft ook de, de Franse Minister Presi/de Belgische Minister President een keer in 't Frans toegesproken op een hele grote eh vergadering, toen we nog met duizenden mensen op 1 mei eh bij elkaar kwamen. Ja.

I: #00:20:39-5# En toen was u verkocht? Toen u dat, dat hoorde?

B: #00:20:44-6# Nou nee, want ik denk dat we toen al verkering hadden. Ja.

I: #00:20:42-3# Jaja, ja. Oké: dus heeft, hebt u die oprichting niet meegemaakt, maar bent wel in '46 lid geworden. De reden eh: u had kennis gemaakt met het Christendom via ds. Visser, begrijp ik?

B: #00:20:52-7# Op school, ja.

I: #00:20:56-6# Op school. En daar constateerde u: dit is niks voor mij, dit....ik kan, ik kan dit niet geloven. Ik ga wat anders doen.

B: #00:21:02-5# Nou ja, moet je horen: wie gelooft er nou in....een, een wereld met zoveel oorlogen en dan dezelfde Godsdienst. Ja?

I: #00:21:11-7# Jaja, ja. Maar dus 't AJC en toen 't H.V. Eh.... u woonde nog steeds in Amsterdam. En....

B: #00:21:09-6# Amsterdam, ja.

I: #00:21:17-9# En u studeerde?

B: #00:21:19-4# Ik heb thuis....vanuit huis gestudeerd. Ik had liever ook toen nog naar Delft gegaan of naar Utrecht. Maar naar Utrecht lagen zelfs geen treinsporen meer, hè. De, de dijk was deels weggebombardeerd, maar de Duitsers hadden en de bovenleiding en de, de rails meegenomen.

I: #00:21:40-8# Ja, jaja. En eh....eh u was nog vrij jong: begin twintig, hè?

B: #00:21:42-2# Ja.

I: #00:21:45-3# Eh....u woonde nog thuis. Hoe, hoe werd dat thuis eh ontvangen dat u lid werd van 't H.V.? Was dat, was dat een probleem?

B: #00:21:51-5# Ja hoor: AJC daar zag m'n moeder wel tegenop, maar 't H.V. dat was wel goed.

I: #00:21:59-3# Maar ze zijn, ze zijn zelf geen lid geworden van 't H.V., uw ouders?

B: #00:21:59-3# Weet ik niet, denk het niet.

I: #00:22:00-2# Nee.

B: #00:22:01-5# Maar dat is ook een kwestie van geld geweest.

I: #00:22:07-5# Ja, ja waarschijnlijk. En eh... dus u was student en lid van 't H.V. Ik heb regelmatig te horen gekregen: studentenvereniging op Humanistische grondslag. Bent u daar toevallig ook lid van geweest of niet?

B: #00:22:19-0# De?

I: #00:22:16-7# Studentenvereniging op Humanistische grondslag.

B: #00:22:15-5# Nee, nee. Ik weet niet eens of die bestond in die tijd.

I: #00:22:24-5# Nee. Nou ja, dit is inoh die is in 1949 opgericht.

B: #00:22:25-2# Ja, dus die bestond niet.

I: #00:22:25-1# Nee, bestond nog niet, nee. Maar eh binnen uw eh vrienden- en studiegenoten kring waren er meer jongens of meisjes, die lid werden van 't H.V.?

B: #00:22:41-1# Ja, ja, ja.

I: #00:22:33-3# En was er dan ook sprake van een gemeenschap?

B: #00:22:39-1# Dat denk ik haast nee, ik denk 't haast wel. Fried Lowensteyn zal er wel lid van geweest zijn en Hans J/ eh.....eh.... André Jansen.

I: #00:22:47-1# Er zijn, zijn vele Jansens, hè?

B: #00:22:53-2# Er zijn.... Ja, één van m'n goeie vrienden heet Hans.

I: #00:22:55-1# Hans Jansen?

B: #00:22:52-7# Ja. EhTim Koopmans, eh.... beroemde professor. Pas overleden, die was zeker ook lid. Eh....ja dus..../later natuurlijk ook hoogleraar geworden. In onze jeugd eh hebben we.....nou ja, urenlang staan discussiëren onder een lantaarnpaal 's-nachts, hè, 's-avonds.

I: #00:23:18-3# Maar eh....waarover? Ging 't over, over 't Humanisme, of?

B: #00:23:27-2# Over alle, alle.....

I: #00:23:22-3# Over allerlei dingen, allerlei kwesties?

B: #00:23:20-9# Allerlei dingen. Maar Humanisme kwam daar zeker ook bij aan te pas.

I: #00:23:29-3# Jaja, ja. Maar d'r was niet sprake van, van een Humanistische kring met leden die mekaar regelmatig zagen?

B: #00:23:36-7# Nee, nee.

I: #00:23:32-2# Nee, 't was een beetje los zand, maar wel een aantal vrienden en kennissen die hetzelfde gedachtegoed er op nahouden.

B: #00:23:37-4# Ja, zo was 't wel.

I: #00:23:42-0# Jaja.

B: #00:23:43-5# Maar ja, dat rooie dorp dat was nogal socialistisch ingesteld.

I: #00:23:49-7# Jaja.

B: #00:23:50-0# En, en dat had natuurlijk toch ook humanistische trekken. Ja, zeker.

I #0023:58-5# Geef 'es een voorbeeld?

B #00:24:05-5# Nou, geen kerk in 't dorp.

I: #00:24:05-6# Nee, nee, nee..

B: #00:24:05-6# Dus: 't stak ons bijzonder dat er een Katholieke Kerk gebouwd werd.

I: #00:24:08-2# Ja. Maar dat, dat kan dan een reden geweest zijn om lid te worden van 't H.V. als anders denkende, dus niet r/religieus georiënteerd? Daarom boos over worden omdat een kerk wordt gebouwd in een rood eh of ho/hoofdzakelijk socialistische gemeenschap? Dat kan, dat kan een reden zijn.

B: #00:24:22-4# Nee, dat is niet de hoofdzaak geweest. Gewoon van....eh....Pra/Praag heeft....eh....

I: #00:24:32-1# Jaap van Praag?

B: #00:24:38-1# Jaap van Praag heeft eh invloed gehad op ons, hè. Zijn redeneringen, z'n geschriften dat heeft invloed gehad.

I: #00:24:50-4# Jaja.

B: #00:24:50-4# En zo....ja d/daar willen we wel achter staan. En als je die namen nu ziet, dan denk ik: "Ja, dat, dat, die komen me wel bekend voor."

I: #00:24:48-7# Ja, Brandt-Corstius, hè?

B: #00:24:49-5# Brandt-Corstius.

I: #00:24:49-5# Willem van der Wal?

B: #00:24:50-8# Stuiveling, Ploeg, in 't Veld.

I: #00:24:58-9# Ja, maar u maakte, maakte kennis met van Praag nadat u al lid was geworden van 't H.V. ?

B: #00:25:00-4# Nou ja.

I: #00:25:03-0# Of daarvoor?

B: #00:25:05-4# Gelijktijdig, hè.

I: #00:25:08-7# Gelijktijdig. Hebt u hem wel eens eh zien spreken?

B: #00:25:14-9# Nee, nee, nee.

I: #00:25:09-1# Nee.

B: #00:25:10-4# Nou ja, je studeerde en je studeerde ook nog muziek, ja.

I: #00:25:14-1# U had, u had het druk genoeg?

B: #00:25:14-6# Ja, druk genoeg en ik denk dat ik nog wel iets van sport..... hoewel.....nee, nee in mijn studietijd weinig. Zwemmen met de klas zelfs, ja.

I: #00:25:27-3# Jaja. Oké: nou ja,....belangstelling voor 't Humanisme dat is allemaal duidelijk. Hebt, heeft u nog iets van een, van een functie, functie vervuld in de....in 't H.V.? Een bestuurs/ bestuursfunctie?

B: #00:25:43-7# Jawel, jawel, maar niet, niet in mijn jeugd.

I: #00:25:43-8# Nee, later?

B: #00:25:49-1# Ja, later ik ging van hieruit....

I: #00:25:53-8# Want u bent vanuit Amsterdam naar dit, dit gewest....?

B: #00:25:52-7# Naar Zaandam, naar Zaandam gegaan.

I: #00:25:56-7# Ja, na uw afstuderen?

B: #00:25:57-3# Eh....nou hoe ging dat? Ik....nee, want er zit natuurlijk nog wat tussen..... ik kwam uit mijn studie eh en toen was ik opgeroepen. Militaire dienst, ja, '48. Eh....ben opgeleid om naar Indonesië te gaan en toen heb ik toch wel contacten gehad met het Humanistisch Verbond. Want in mijn eh militaire koffer voor eh In/ Indië, toen nog Indonesië, eh zat een bundel Humanistische propaganda, ja. Door een militaire fout, zo moet ik het noemen, ben ik niet uitgestuurd. Ik heb wel eh....v...eh v/verlof gehad toen. Hoe noem je dat? Inschepingsverlof gehad. Maar toen is er een beslissing genomen om een ander te sturen in plaats van mij.

I: #00:26:53-4# En u weet niet de reden daarvan?

B: #00:26:58-4# Eh....ik de/ ja ik denk dat ik 't weet, maar ik ben er niet helemaal zeker van. Eh....ik was in die tijd eh....waarnemend compagniescommandant, ja. Eh....wel....wel....

I: #00:27:18-2# Waarnemend compagniescommandant.

B: #00:27:26-2# Maar eigenlijk, feitelijk was ik eh in die compagnie inlichtingenofficier, Intelligence, hè. En als zodanig zou ik weggaan. Maar bij één van de laatste oefeningen hier op de Veluwe, was het met de verbindingsofficier niet zo heel goed. Die, die kon het niet voor mekaar krijgen. De arme jongen had natuurlijk inferieur materiaal in die tijd.

I: #00:27:45-1# Mmm.

B: #00:27:46-7# Moet je voorstellen eh: ik had een, een jeep waar een grote bak opstond en daar kon ik met maar....eh.....apparatuur Maastricht bereiken en Groningen, als ik hier was.

I: #00:27:59-3# Kijk, ja.

B: #00:28:01-7# Maar de anderen konden nooit verder dan eh een kilometer of vijftien zijn.

I: #00:28:05-0# Jaja, ja.

B: #00:28:07-1# Ja?

I: #00:28:08-5# Jaja.

B: #00:28:10-1# Maar die verbindingsofficier w/was ook niet zo'n eh geweldige jongen, maar goed. Die eh moest niet mee. Maar die commandant die wij hadden, de ba/ de bataljonscommandant, was ook maar een schoolmeester en die heeft zich vermoedelijk vergist in de inlichtingenofficier en de verbindingsofficier.

I: #00:28:28-7# Aha, aha.

B: #00:28:31-2# Dus die heeft de verb/ de inlichtingenofficier geschrapt en de verb/ en de verbindingsofficier gewoon meegenomen.

I: #00:28:52-1# Jaja, maar u zat dus met die Humanistische propaganda die u, die u daar in Indonesië, of Indië, had willen

B: #00:28:45-1# Had willen verspreiden, ja.

I: #00:28:51-7# Jaja, ja. Was, was dat risicovol of niet om dat mee te nemen?

B: #00:29:00-6# Nee, ik denk het niet. Nou ja.....nee....als ik denk aan de meerderheid van de eh officieren, die wij hadden in 't bataljon, die waren toch zeker vijftig procent PvdA toegedaan.

I: #00:29:10-7# Jaja.

B: #00:29:07-4# Ja, toen.

I: #00:29:09-0# Toen, ja. Dus dat was geen bezwaar eigenlijk om dat mee te nemen?

B: #00:29:10-3# Nee.

I: #00:29:11-9# Nee, nee.

B: #00:29:14-0# Nee.

I: #00:29:15-5# Maar jammer dat u niet eh.....

B: #00:29:15-6# Dat ik het daar heb kunnen verspreiden.

I: #00:29:19-6# Of niet: was, was, was u graag gegaan?

B: #00:29:19-8# Nee.

I: #00:29:21-3# Nee.

B: #00:29:23-4# Nee, natuurlijk niet. Ik had, ik had al problemen met de politieke eh.....ja hoe zeggen? Directies van, van de regering, hè. Ik bedoel: wat, wat wil je daar? Bovendien had ik nogal een hekel aan....meer hekel aan Christenen gekregen. Want één van mijn mede pelotonscommandanten, die had een keer een oefening en in die oefening zei die, zei die: "We maken geen gevangenen, we schieten ze allemaal dood." En 't was een gereformeerde jongen, ja.

I: #00:30:03-5# Ja, ja.

B: #00:30:07-0# En zo, zo was 't.

I: #00:30:03-2# Ja, ja.

B: #00:30:04-9# En toen ben ik er toch tussengesprongen van: "Dat moet je niet doen." Want ik heb die jongens nodig om te weten wat er..... wat er precies speelt. Ik heb niet gezegd.....ik heb hem niet op zijn Christendom aange/aangesproken.

I: #00:30:21-3# Nee, nee, meer praktische overwegingen.

B: #00:30:29-2# Maar achter, achteraf, achteraf dacht ik: "Had ik, had ik niet moeten doen, ik had geen ruzie moeten maken."

I: #00:30:25-7# Jaja.

B: #00:30:27-3# Maar ja, dat is ook maar de vraag.

I: #00:30:32-6# Jaja, ja. Maar daarin, daarin werd u nog eens bevestigd, dat 't Christendom.....?

B: #00:30:36-2# Nee, dat is toch niks, nee.

I: #00:30:38-0# Ook zo onchristelijk om te zeggen van: "Schiet ze dood." Ja.

B: #00:30:38-4# Ja.

I: #00:30:41-1# Dat is toch vreselijk.

B: #00:30:45-3# Dat is ook gebeurd, hè.

I: #00:30:40-3# Ja, ja.

B: #00:30:42-1# Ja, dat weten we nu ook pas.

I: #00:30:47-1# Ja, daar in Indië?

B: #00:30:46-7# Ja.

I: #00:30:48-2# Och, nou, vreselijk: vuile oorlog.

B: #00:30:51-1# Maar dat weet je ook nu eigenlijk pas.

I: #00:30:56-0# Ja, ja, ja er wordt een heleboel onder de pet gehouden, hè.

B: #00:30:52-4# Ja, ja.

I: #00:30:54-0# Maar gelukkig is d'r goeie onderzoeksjournalistiek. Het komt, het komt allemaal boven water op een goed moment. En, en het verjaart ook, hè. Dus de, de spullen mogen ook openbaar gemaakt worden.

B: #00:31:04-8# Ja, dat is dus natuurlijk zo.

I: #00:31:09-2# Jaja. Oké: u bent naar Zaandam verhuisd. U, u.....was u inmiddels ook al bouwkundige of architect? Wat? Wat?

B: #00:31:19-2# Nee, gemeenteambtenaar, tekenaar, opzichter/tekenaar. Ja....eh.....eh....hoe heet die functie? Zo iets. Zo begin je dan.

I: #00:31:28-3# Ja.

B: #00:31:29-5# En daar heb ik eh zeven jaar getekend eh aan scholen, en bruggen, en weet ik veel.

I: #00:31:35-3# Ja.

B: #00:31:36-6# Voor mezelf nog een paar kleine dingetjes, voor een speeltuin gedaan en zo.

I: #00:31:38-9# Jaja, ja. Maar dat was in Zaandam?

B: #00:31:41-1# Dat was in Zaandam.

I: #00:31:42-1# En was u inmiddels ook getrouwd?

B: #00:31:46-8# Ja, ja.

I: #00:31:48-7# Ja.

B: #00:31:50-7# Ik ben in '51 getrouwd.

I: #00:31:56-3# Met, met de fluitiste?

B: #00:31:51-7# Met de fluit/. Nou ja, ze had wel meer eh.....

I: #00:31:55-7# Onder andere, onder andere, ze had meer in haar mars, ja.

B: #00:32:15-5# Ze was, ze was ook onderwijzeres. Had op de kweekschool ook de eerste prijs gewonnen bij de eindexamens. Dus ze kon, ze kon wel wat.

I: #00:32:09-7# Ze kon wel wat. Jaja. En, eh toen woonde u in Zaandam, gemeenteambtenaar. Uw vrouw neem ik aan in 't onderwijs?

B: #00:32:19-1# Eh.... nou die werd toen we trouwden ontslagen, hè.

I: #00:32:24-7# Dat was, dat was toen zo hè.

B: #00:32:25-2# De dag, de dag werd ze ontslagen.

I: #00:32:21-6# Ja.

B: #00:32:22-9# En toen werkten wij...ik al in Zaandam en dat hoorde de wethouder. Je zat toen veel dichterbij mekaar. Die zei: "Oh we zoeken een eh..... iemand voor de eh school.....eh....eh voor de school....eh de meisjes, meisjes vakschool. " Meisjes Vakschool heette dat toen, ja. "Zou ze daar willen werken?" Nou dat had.....een week of drie later had ze ook weer werk.

I: #00:32:47-8# Dat kon wel? Dus eerst wordt je ontslagen?

B: #00:32:58-1# Dat kon wel, ja.

I: #00:32:51-5# Merkwaardig, toch.

B: #00:32:55-2# Ja. Nou was Zaandam natuurlijk ook een rooie stad.

I: #00:32:39-2# Nogal, ja, ja.

B: #00:32:56-2# Daar kon, daar kon ook meer, ja.

I: #00:33:01-5# Daar kon een heleboel, jaja. Maar bent u daar ook eh samen eh lid geworden van een Humanistische Gemeenschap? Bestond die toen?

B: #00:33:18-6# Weet ik niet meer. Weet ik niet meer. Nee, ik eh.....

I: #00:33:13-4# Waren d'r in uw omgeving ook mensen die lid wa/waren van 't H.V.? Daar in Zaandam, of niet?

B: #00:33:16-5# Ook dat weet ik niet meer. Mijn baas was Katholiek, lid van de PvdA, maar....nee, dat.... ik zou het niet weten.

I: #00:33:35-4# Nee.

B: #00:33:36-8# Eh....in Zaandam heb ik me erg druk gemaakt voor de volleyballerij, daar ben ik voorzitter geweest van de bond. Ja, dus ik heb hele andere dingen gedaan.

I: #00:33:49-2# Ja.

B: #00:33:49-5# En nog een keer meegespeeld om het landskampioenschap. Dus toen moest je ook nog elke dag vijf kilometer lopen, wil je, wilde je in vorm blijven. Ja, dus dat is daar is niet zoveel van gekomen.

I: #00:34:05-3# Jaja, geen, geen tijd voor 't Humanisme.

B: #00:34:08-1# Ja, ik heb daar ook toen wat meer eh kennis gemaakt met 't NIVON, he. De natuurhistorische vereniging waren we al lid van. Mijn vrouw was daar een voor/voorvechtster van. Eh.... dat is dan weer een heel ander verhaal.

I: #00:34:21-0# Ja.

B: #00:34:21-3# Maar 't NIVON heeft mij leren fotograferen. En toen was fotograferen nog iets voorja de liefhebbers.

I: #00:34:29-1# In ieder geval: is, is, is een vogelclub, hè? NIVON, of niet?

B: #00:34:39-2# Nee, hoor.

I: #00:34:46-0# Nee.

B: #00:34:46-0# Nederlands Instituut voor Ontwikkeling en Natuurvrienden.

I: #00:34:38-7# Ah.

B: #00:34:38-7# 't Was 't Instituut van Arbeidersontwikkeling.

I: #00:34:39-4# Kijk aan.

B: #00:34:41-4# Zo heette het.

I: #00:34:44-8# Jaja.

B: #00:34:46-4# En daar ben ik eigenlijk gelijk met 't Humanistisch Verbond lid van geworden.

I: #00:34:43-4# Jaja.

B: #00:34:45-3# Ja.

I: #00:34:45-4# Metmaar met meer aandacht voor 't NIVON dan voor 't H.V.?

B: #00:34:50-3# Ja, ja.

I: #00:34:53-6# Ja. En werd er, werd er vanuit eh...vanuit 't H.V., werd u ook niet benaderd met de vraag: "Beste mijnheer Koopman zou u niet 'es beginnen met een, met een vereniging of met een st/....?"

B: #00:35:05-4# Nee, nee, zo stellig was 't niet, denk ik niet. Nee.

I: #00:35:09-9# Nee.

B: #00:35:11-3# Ik weet ook niet meer hoe ik aan mijn contacten voor.... organisatie in 't leger eh.... gekomen ben. Nou ja, dat....dat....

I: #00:35:07-6# Ja, dat, dat propaganda materiaal wat u, wat u, hoe....?

B: #00:35:23-9# Ik weet niet meer hoe dat, dat stand is gekomen, hè.

I: #00:35:26-1# Nee.

B: #00:35:26-1# Ik denk via bestuurders, maar daar heb ik geen, geen....idee....

I: #00:35:20-5# Geen, geen herinnering meer aan, nee.

B: #00:35:35-2# Nee. Maar van Zaandam ben ik dus naar Enschede gegaan. Altijd een sprongetje in promotie vooruit, natuurlijk.

I: #00:35:41-9# Ook een rooie stad?

B: #00:35:43-4# Ja, ook wel. Thomassen die was burgemeester in Zaandam toen ik daar wegging en hij werd burgemeester in Enschede.

I: #00:35:51-5# Jaja.

B: #00:35:53-8# Maar...

I: #00:35:55-9# En dat was in de jaren vijftig, zestig?

B: #00:36:06-0# Enschede.....'58.

I: #00:36:01-5# '58. En weer als tekenaar, bouwkundige tekenaar?

B: #00:36:14-0# Ja, ja nou ik heb minder getekend. Daar hadden we ook veel onderhoudswerk. Eh....daar heb ik eigenlijk het vak pas goed geleerd. Want alle fouten, die d'r in de bouw zijn, die komen je dan tegen.

I: #00:36:24-5# Kom je tegen, jaja.

B: #00:36:24-8# En d'r zijn ook in de vorige eeuw heel wat fouten gemaakt.

I: #00:36:28-1# U zat meer in de bouwinspectie, dat kun je zo wel zeggen?

B: #00:36:37-7# Ja, ja, ja.

I: #00:36:33-5# Jaja. En hoe ging dat, hoe ging dat in Enschede? Dan stel ik weer de vraag: was daar een Humanistische Gemeenschap en bent u daar lid van geworden?

B: #00:36:46-1# Nee, nee in Enschede herinner ik mij eigenlijk de activiteiten van de KNNV, natuurhistorische vereniging meer dan van de anderen. Wel muziek, NIVON. Mijn vrouw leidde een muziekgroep, hè, dat, dat ging wel. Maar ook volleybal heeft mij daar wel bezig gehouden. Ben weer voorzitter van een volleybalclub geworden, nou geen bond maar club.

I: #00:37:09-6# Club, ja.

B: #00:37:08-6# En weer heb ik een....nog een keer meegespeeld om 't landskampioenschap.

I: #00:37:13-0# Jaja, grappig. Enschede: oh dus ook niets met, met 't Humanisme? Als, als alleen als particulier, maar niet in, in verenigings- of gemeenschapsverband?

B: #00:37:25-5# Nee, dat kan ik mij eigenlijk helemaal niet herinneren. Ik had ook niet veel vrienden, je was toch een beetje vreemd. Ja, je voetbalde wel met, je

gemeente, collega's. Ik ben dan ook keeper geweest van 't gemeentelijke voetbalelftal. Zijn we ook kampioen geworden. Maar ja, keeper laat niks door, dus.

I: #00:37:48-0# Precies, precies.

B: #00:37:52-2# Dan wordt je kampioen.

I: #00:37:54-7# Ja, grappig, ja.

B: #00:37:54-7# Ja, dus maar daar heb ik niet zoveel herinneringen aan.

I: #00:38:00-8# Nee.

B: #00:38:00-8# Nee, het is ook maar kort geweest in Enschede, want in '60 ben ik in Epe terecht gekomen.

I: #00:38:02-1# Dus u woont hier al: veertig, zevenenvijftig jaar?

B: #00:38:05-2# Ja, ja.

I: #00:38:06-9# Ook in dit huis?

B: #00:38:11-3# In dit huis. Nooit doen zo lang blijven, want dat ver/verrommeld helemaal, maar....

I: #00:38:16-5# Valt nog mee.

B: #00:38:16-5# Ja.

I: #00:38:17-5# Ja. Maar hebt u ook kinderen gekregen?

B: #00:38:24-2# Ja, vier kinderen had ik gehad, of heb ik nog. En die zie ik ook regelmatig.

I: #00:38:28-8# Ja, staan ze daarachter toevallig, op die foto?

B: #00:38:30-8# Ja, dat kan, ja.

I: #00:38:33-9# Enne zijn, zijn zij lid geworden van 't H.V.? Heeft, heeft u dat doorgegeven dat gedachtegoed?

B: #00:38:50-7# Ja, maar kinderen zijn weinig geneigd om in organisaties te stappen, behalve als ze d'r direct baat bij hebben. Eh....ik weet 't niet, ze zijn wel de Humanistisch gedachte toegedaan, ondanks het feit dat mijn jongste getr/ samenleeft met een dominee.

I: #00:39:19-4# Kijk, grappig. Maar ja, ook een dominee kan Humanistisch denken, dus hè?

B: #00:39:19-4# Dat denk ik wel.

I: #00:39:21-0# Ja.

B: #00:39:21-0# Ik heb hele sterke twijfel of hij nu nog wel aan Hem gelooft.

I: #00:39:30-6# Ja, ja. Maar eh...he/hebt u uw kinderen ook Humanistisch opgevoed? Of? En als dat zo is, waar blijkt dat dan uit? Wa/wat was dan uw invalshoek, en....? Of hebt u gewoon voorgeleefd als, als, als goede ouder? Heb, heb....zijn ze allemaal muziek gaan maken, of...?

B: #00:39:40-4# We hebben.....ze staan ook regelmatig op 't podium.

I: #00:39:44-3# Oh, ja?

B: #00:39:44-3# Ja, zaterdag moet ik naar een voorspeelochtend van m'n oudste dochter, waarbij de jongste ondersteunt met eh fagot en haar man, dus de dominee, de piano speelt, hè.

I: #00:39:59-2# Ja.

B: #00:39:59-2# Hè, die was ook oorspronkelijk pianist, maar dat verdient te weinig. En die is daarna nog dominee geworden.

I: #00:40:09-5# Toen heeft 'ie....toen is ie Gods Woord gaan verkondigen, dat leverde meer op?

B: #00:40:10-3# Nou ja, daar kon 'ie van bestaan.

I: #00:40:14-5# Maar spelen ze ook op, op eh...orkestniveau?

B: #00:40:23-7# Ja, mijn middelste dochter is cello, heeft twee eh diploma's Conservatorium. Aanvoerder van de eh....eh celli van 't Hanzenorkest, dat is een semi beroepsorkest.

I: #00:40:42-2# Uit Zwolle, ja?

B: #00:40:45-3# Uit Zwolle, ja. En mijn zoon Koos, ja.... die was eh net terug van een week..... Ik moet even denken, want hij gaat zo vaak weg als eh natuurbegeleider van wandelingen. Of hij moest spelen op het kasteel in Amerongen en hij speelt ook wel eens op kastelen in Boulogne. En....ik zeg Boulogne....in de buurt van....hoe heet dat daar in, in 't Noorden van Frankrijk, ja?

I: #00:41:21-9# Bourgondië?

B: #00:41:19-1# Bourgondië, ja.

I #00:41:20-4# Ja, ja. Maar wat, wat voor een instrument sp/ be/bespeelt hij?

B: #00:41:24-2# Viool.

I: #00:41:26-5# Viool, ja, ja.

B: #00:41:26-6# Ja, daar kan ik niet tegenop.

I: #00:41:31-0# Nee?

B: #00:41:32-3# Nee.

I: #00:41:33-7# Maar een Humanistisch gezin zonder 't expliciet te verwoorden?

B: #00:41:44-2# Dat denk ik wel. Misschien een tijdje in de muziek gedaan. Daar heb ik met de kinderen ook nooit over gepraat, eigenlijk ook.

I: #00:41:48-5# Nee, nee, nee.

B: #00:41:51-4# Nee, maar ja, ik zie ze in vele gevallen en ook bij mijn vrienden, de kinderen van mijn vrienden, niet zo direct dat ie/iedereen zich....bestuurlijke functies gaat aantrekken, zoals wij dat deden.

I: #00:42:10-2# Ja, ja. Maar u hebt allerlei bestuurlijke functies gedaan: bij de volleybalvereniging, bij de natuurvorsers, om dat zo te zeggen, maar niet binnen 't H.V.?

B: #00:42:20-4# Ja, jaja. Hier in Za/ in eh....

I: #00:42:27-4# Epe.

B: #00:42:29-1# Epe, ben ik lid van.... een jaar of vijf lid geweest van 't bestuur van Apeldoorn.

I: #00:42:32-3# Van de kring Apeldoorn?

B: #00:42:37-5# Voor de kring Apeldoorn.

I: #00:42:35-6# Gemeenschap Apeldoorn?

B: #00:42:36-7# Gemeenschap Apeldoorn.

I: #00:42:40-8# Ja, oké dus op een goed moment was er wel sprake vantoen u hier in Epe neerstreek met uw vrouw en.... toen bent u wel opgenomen of lid geworden van een gemeenschap of een vereniging?

B: #00:42:51-7# Ja, hoor ik ben altijd wel ergens lid van geweest. Maar d /daar heb ik geen herinnering. Maar in Epe wel, Apeldoorn reageerde van: "Leuk dat jullie daar eh

Epe zitten. Wil je daar ook wel 'es iets doen?"

I: #00:43:07-3# Ja.

B: #00:43:08-8# En ook in dat opzicht hebben we wel wat gedaan. We hebben wandelingen georganiseerd, of met spoorzoektochten.

I: #00:43:11-9# Ja.

B: #00:43:11-9# Eh....we hebben een gespreks/gespreks/gespreksgroepen gehad met een, ja stuk of zeven, acht mensen.

I: #00:43:21-4# Een huis/huiskamerbijeenkomst?

B: #00:43:29-3# Een huiskamerbijeenkomst.

I: #00:43:24-7# Jaja.

B: #00:43:26-3# Ja.

I: #00:43:27-5# Ja.

B: #00:43:28-7# Nou ja, mensen gaan weg of gaan dood. En ja, d'r blijft niks.... Van mijn mannelijke vrienden is niemand meer over.

I: #00:43:35-2# Nee, nee.

B: #00:43:37-4# Hè.

I: #00:43:39-7# Vrouwen zijn toch sterker, hè?

B: #00:43:45-1# Ja, ja.

I: #00:43:38-2# Ja. Ik was laatst in Apeldoorn, eh ook voor een interview bij Kees Heijboer. Zegt die naam u wat?

B: #00:43:46-6# Nee, nee.

I: #00:43:48-7# Nee.

B: #00:43:49-0# Ja, de naam wel, maar ik ken hem niet zo direct.

I: #00:43:49-5# Nee.

B: #00:43:51-9# Nee, nee.

I: #00:43:54-0# Dus hier in Epe bent u wel eh actief geweest binnen de Humanistische Gemeenschap?

B: #00:43:52-9# Ja, ja, en ik heb dus de bestuursvergaderingen in Apeldoorn een aantal jaren meegemaakt. Maar ja, dat deed je ook voor 't NIVON.

I: #00:44:00-9# Ja.

B: #00:44:02-0# Hè, dus....

I: #00:44:04-9# Ja.

B: #00:44:06-2# Dus: we hadden meer contacten, natuurlijk toch.

I: #00:44:04-5# Ja, ja. Maar u, u had geen bestuursfunctie binnen 't H/ binnen de....binnen 't H.V.?

B: #00:44:18-0# Ja, dat was, dat was dus een bestuursfunctie, ja

I: #00:44:14-4# Oké.

B: #00:44:14-4# Voor 't bestuur Apeldoorn ben ik actief geweest.

I: #00:44:15-2# Jaja.

B: #00:44:16-9# Ja.

I: #00:44:18-1# Ja, ja.

B: #00:44:19-8# En binnen dat bestuur heb ik dus in Epe nog het een en ander gedaan.

I: #00:44:24-7# Georganiseerd?

B: #00:44:27-6# Ja.

I: #00:44:22-9# Jaja. Waaronder die huiskamerbijeenkomsten?

B: #00:44:29-9# Ja, en.....maar dat kwam omdat een aantal vrienden van mij ook bij 't Humanistisch Verbond waren.. De één was pianist en de andere kende ik uit de natuurhistorische vereniging.

I: #00:44:35-8# Jaja.

B: #00:44:35-8# We ging/, we gingen ook samen kamperen.

I: #00:44:36-8# Jaja, jaja. Dus dat stimuleerde?

B: #00:44:42-3# Dat stimuleerde, ja.

I: #00:44:47-8# Jaja. En tot op de dag van vandaag bent u lid? En bestuursfuncties hebt, hebt u niet meer, mag ik aannemen?

B: #00:44:55-6# Nee, überhaupt geen bestuursfuncties meer.

I: #00:44:53-9# Nee, maar gaat u nog wel naar bijeenkomsten van, van de gemeenschap Apeldoorn en omstreken?

B: #00:45:04-1# Nee.

I: #00:45:05-7# Wordt u, wordt u wel benaderd?

B: #00:45:09-5# Ja, ik word weleens benaderd.

I: #00:45:01-9# Ja.

B: #00:45:03-3# Eh.... de laatste keer, da's al weer jaren geleden denk ik, was er nog een keer een le/, was er nog een lezing.

I: #00:45:14-3# Ja.

B: #00:45:15-7# Eh....in Epe. Openbare lezing, ja, d'r komen niet zoveel. Maar d'r was ook een dominee bij en die eh spreekt mij aan. Ik kende zijn vrouw ook goed omdat die ook musiceerde, he? Dat kringetje in de muziek.

I: #00:45:41-7# Jaja, ja.

B: #00:45:32-8# Hij zegt: "Dat moeten jullie vaker doen." Ik geloof niet dat 't ooit nog geweest is. Nou ja, zulke dingen gaan.

I: #00:45:51-7# Ja. Eh....zoekt 't H.V. wel eens contact met u? Of niet?

B: #00:45:52-4# Nee, nee. Ach, dat heeft ook niet zoveel zin met zo'n ouwe man, hè?

I: #00:46:02-7# Nee, nee, om eens te vragen hoe het gaat. Of, of d'r gebruik gemaakt kan worden van bepaalde diensten, geestelijke zorg, weet ik....?

B: #00:46:03-2# Nee, nee. Nee, ik moet zeggen nu mijn generatie verdwenen is wat bestuurders betreft, hoor ik er niet meer zoveel van.

I: #00:46:17-4# Nee.

B: #00:46:17-4# Maar dat is ook logisch natuurlijk.

I: #00:46:15-8# Ja. Eh....als eh...u ehhet Humanisme zou willen eh karakteriseren.... Laat ik het anders zeggen: Wat is voor u belangrijk in 't, in 't Humanisme? Wat, wat zijn voor u belangrijke waarden of richtsnoeren waarnaar u

zou kunnen of willen leven, of geleefd hebt.

B: #00:46:44-7# Nou de vrijheid van denken. 'Gedanken sind frei.' Dat was ons thema....ons melodietje in de oorlog... eh fluitje.

I: #00:46:52-3# Jaja.

B: #00:46:52-3# Hè. D/dat is belangrijk, dat je mensen niet, niet hindert, maar dat je daar ook eh.... normen voor aanneemt die eh menselijk en g/....ja, mensvriendelijk zijn, zou ik willen zeggen.

I: #00:47:10-9# Jaja.

B: #00:47:12-6# Ja.

I: #00:47:15-7# Dus de vrijheid van denken is voor u een belangrijk eh....?

B: #00:47:20-2# Vrijheid is heel erg belangrijk, ja.

I: #00:47:23-7# Ja.

B: #00:47:24-7# Ja, 't, 't accepteren van anderen, ook in welke vorm ze ook....

I: #00:47:33-1# Tole/ tolerantie, ja?

B: #00:47:33-5# Tolerantie.

I: #00:47:33-9# Ook belangrijk, ja. Nou, denkt u dat alles gezegd is wat gezegd kon worden?

B: #00:47:49-5# Nee, nee, denk 't niet, maar....

I: #00:47:44-4# Over, over 't, over 't H.V.?

B: #00:47:47-4# Voor dit verhaal, voor dit verhaal, H.V.....

I: #00:47:58-0# Vergeten we nog iets?

B: #00:48:01-8# Nee, de gespreksbijeekkomsten zijn voor mij het laatste geweest. Maar we hebben ook wel thema/themadagen georganiseerd, in de vroegere jeugdherberg en daar kwamen sprekers, onder andere mijnheer Jansen.

I: #00:48:14-0# Jaja, maar een andere mijnheer Jansen.

B: #00:48:21-6# Nee, dat....dat.... We hebben toch wel wat voor 't Humanistisch Verbond gedaan, hoor.

I: #00:48:26-1# Ja, maar dan, dan spreek je over de jaren zeventig, tachtig?

B: #00:48:29-8# Ja.

I: #00:48:29-8# Verderop in de tijd?

B: #00:48:29-8# Ja.

I: #00:48:29-8# Ja. En wie, wie hebt nog meer aangehoord als spreker? Wie waren d'r nog meer?

B: #00:48:44-0# Geen idee meer. Nee, eh.... we hebben wel mensen gehad, maar ik w/ ik weet de naam niet eens meer van.

I: #00:48:57-9# Die hebben geen indruk gemaakt?

B: #00:48:50-3# Nou dat....Nee, nee.

I: #00:48:55-5# Is een grapje.

B: #00:48:58-1# De één ken je wel en de ander niet.

I: #00:49:04-2# Ja, ja.

B: #00:49:05-8# Ja. En namen wordt voor een oud mens moeilijk. Ja, dat gaat achteruit.

I: #00:49:11-4# Ik geloof 't. Dan kunnen we afsluiten, hartelijk dank. We gaan stoppen.